Malla Keinänen:

Teknologia myllertää kirjallisuutta. Yleisen kirjallisuustieteen yliopistolehtori Hanna-Riikka Roine, miten digitalisaatio on muuttanut lukemista viime vuosien aikana?

Hanna-Riikka Roine:

No sehän on oikeastaan muuttanut kaikkia lukemisen puolia ja oikeastaan kirjallisuutta kokonaisuutena siinä mielessä, että se on muuttanut sitä, miten kirjoitetaan ja miten kirjallisuutta jaetaan ja miten sitä luetaan. Kaikissa kirjallisuuden puolissa se digitalisaatio jotenkin näkyy.

Jos ajatellaan ihan sitä pelkkää lukemista, niin siinä tietysti on tullut kaikenlaisia uusia alustoja, esimerkiksi lukuaikapalveluita niin kuin Bookbeat ja Storytel, joissa on tietysti paljon myös äänikirjoja, mutta myös e-kirjoja. Sosiaalinen media on muuttanut paljon sitä, että miten ihmiset löytää niitä kirjoja, millaisista kirjoista tulee ilmiöitä. Tietysti myös se, miten ihmiset voi olla yhteydessä toisiin, jotka lukee ehkä samanlaista kirjallisuutta.

Malla Keinänen:

Vaikuttavatko äänikirjapalvelut siihen, millaista kirjallisuutta me kulutamme?

Hanna-Riikka Roine:

Joo, kyllä ne ehdottomasti vaikuttaa siihen. Nyt näkee jo tosi paljon sitä, että kirjallisuutta kirjoitetaan sellaiseen muotoon, että se sopii nimenomaan ääneen luettavaksi. Tästä on tietysti ollut huoltakin, että tuleeko kirjallisuudesta sitten sellaista ehkä muodoltaan yksinkertaisempaa, koska äänikirjat suosii semmoista dialogivetoista kirjallisuutta, koska sitä on tietysti helppo kuunnella kun pysyy koko ajan kärryillä, että tässä joku puhuu ja tässä on tämmöinen dialogi. Mutta taas sitten semmoiset pidemmät vaikka ympäristön kuvaukset tai monimutkaisemmat, jossa vaikka vaihtelee paljon se, että hypitään niinku vaikka siinä kertomuksen ajassa edes taas tai on jotakin muita tämmöisiä kokeiluja, niin sellaista äänikirjaa ei suosi niin paljon.

Ja lisäksi on myös havaittu tutkimuksissa, että sarjallisuus korostuu tosi paljon äänikirjoissa, ihmiset tykkää sitä niinku kuluttaa. Tavallaan jossain äänikirjapalveluissa käytetään kirjoista nimitystä jakso, että jos on vaikka joku dekkarisarja niin sen sijaan että sanottaisiin tämä teos tai romaani, niin sanotaan että tässä on nytten sarjan uusi jakso. Se sarjallisuus näkyy ja sitten myös tietyt niinku genret nousee pinnalle äänikirjapalveluissa. Dekkarit on ehkä tää näkyvin ollut, Satu Rämö on ollut Suomessa ihan valtava ilmiö. Sitten myös romanssigenre on tosi paljon noussut äänikirjojen myötä.

Malla Keinänen:

Hanna-Riikka Roine, tekoäly on saapunut kirjallisuuteen. Mitä vaikutuksia sillä on kaunokirjallisuudessa?

Hanna-Riikka Roine:

Tekoälyn vaikutus voi näkyä semmoisissa, voimakkaasti lisääntyy semmoiset tosi tutut kaavat sen sijaan, että voisi kehiteltäision jotakin uusia juttuja. Enemmän ehkä vielä kiertää semmoiset kulttuurista jo ennestään tosi tutut kaavat. Lisäksi tietysti on ilmestynyt enenevässä määrin Esimerkiksi Amazoniin jos katsoo, niin siellä on tällaisia täysin tekoälyllä generoituja romaaneja. Samalla lailla kuin tekoäly monessa muussakin tai nimenomaan generatiivinen tekoäly ja suuret kielimallit, niin ne on tuottanut ihan hirveästi vaan lisää lisää tällaista yhdentekevää sisältöä tai sloppia, niin se samahan näkyy kirjallisuudessa kanssa.

Malla Keinänen:

Kuinka helppoa lukijana on tunnistaa tekoälyllä tehty kirjallisuus?

Hanna-Riikka Roine:

Ei välttämättä kovin helppoa. Ainakin Ranskassa ja Yhdysvalloissa on ollut nyt näitä kohuja, että on epäilty, että kirjailijat olisi kirjoittanut teoksia tekoälyllä. On käytetty jotakin ohjelmistoa sen osoittamiseen, että tämä on generoitu tämä teksti. Kirjailijat on itse sen kiistänyt. Mä sanoisin, että näissä tapauksissa on tosi vaikea pitävästi tunnistaa, koska tietenkin tekoäly tai tämmöiset suuret kielimallit on tosi hyviä jäljittelemään. Esimerkiksi jos joku kirjailija on jo kehittänyt oman tunnistettavan tyylin, niin ne mallithan osaa monesti aika hyvin jäljitellä sitä, jos niillä on se aineisto siellä pohjalla.

Malla Keinänen:

Mikä kirjallisuudessa ja tarinoissa on pysynyt samana teknologian kehityksestä huolimatta?

Hanna-Riikka Roine:

Kyllähän varmaan siis sellainen henkilöhahmovetoisuus on ollut kirjallisuudessa tosi kauan oleellista, että ne on nimenomaan niitä kiinnostavia henkilöhahmoja ja henkilöhahmojen kohtaloita, joihin lukijat kiinnittyy ja kiinnostuu. Mä luulen, että tämä kyllä tulee pysymään ja ehkä jopa vielä korostuu lisää sen äänikirjan kautta.

Radio Moreenin jingle